

5. B. Banaszak, Opinia na temat zgodności z Konstytucją RP ustawy z 15 marca 2002 r. o ustroju miasta stołecznego Warszawy, „Samorząd Terytorialny” 2003, nr 7-8. – 256.

6. A. Feja-Paszkiwicz, Specyfika referendum lokalnego na tle procedury zmiany granic gmin – przegląd wybranych zagadnień prawnych, [w:] Wyzwania rozwoju miast. Łączenie samorządów lokalnych budżet obywatelski, Zielona Góra 2017. – 242.

7. Ustawa z 13.11.2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, Dz. U. z 2020 r. poz. 23 i 374.

8. A. Feja-Paszkiwicz, Przesłanki warunkujące przeprowadzenie referendum lokalnego w sprawie utworzenia, połączenia, podziału i zniesienia gminy oraz ustalenia granic gminy, [w:] Aktualne problemy referendum, red. B. Tokaj, A. Feja-Paszkiwicz, B. Banaszak, Warszawa 2016. – 393.

9. M. Masternak-Kubiak, Rola sądu administracyjnego w procesie zarządzania referendum lokalnego, [w:] Aktualne problemy referendum, red. B. Tokaj, A. Feja-Paszkiwicz, B. Banaszak, Warszawa 2016. – 393.

10. A. Feja-Paszkiwicz, Referendum lokalne w sprawie utworzenia, połączenia, podziału i zniesienia gminy oraz ustalenia granic gminy – wybrane aspekty, „Środkowoeuropejskie Studia Polityczne” 2016, nr 1. – 323.

Албу Андрій Аркадійович, кандидат юридичних наук, викладач кафедри конституційного, міжнародного та адміністративного права ННЮІ Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника

Вибори як одна із форм формування органів влади в умовах децентралізації

Вибори до місцевих органів влади в Україні, які були призначені на 25 жовтня 2020 року, можна назвати історичними. На сьогоднішній день ці місцеві вибори завершили процес децентралізації, завдяки чому більшість податків залишатимуться на місцях. Передусім це ті податки, які збираються як з громадян, так і з місцевого бізнесу, для реалізації програм і проєктів саме в цьому населеному пункті чи регіоні. Ці кошти громади зможуть витратити на інфраструктуру, освіту, медицину тощо. До цього в Україні діяв принцип, коли більшість податків надходила до центральної влади і потім уже після завершення бюджетного процесу поверталася до них, але в значно менших обсягах.

Відповідно до Закону України «Про місцеві вибори» вибори депутатів сільських, селищних рад проводяться за мажоритарною системою відносної більшості в одномандатних виборчих округах; вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, міських, районних у містах рад проводяться за пропорційною виборчою системою в багатомандатному виборчому окрузі за виборчими списками місцевих організацій політичних партій; вибори міського (міст, кількість виборців у яких дорівнює або є більшою ніж 90 тисяч) голови проводяться за мажоритарною системою абсолютної більшості в єдиному одномандатному виборчому окрузі; вибори сільського, селищного, міського (міст, кількість виборців у яких є меншою ніж 90 тисяч) голови проводяться за мажоритарною системою відносної більшості в єдиному одномандатному виборчому окрузі; додаткові вибори депутатів сільських, селищних рад проводяться за мажоритарною системою відносної більшості в одномандатних виборчих округах, вибори старости проводяться за мажоритарною системою відносної більшості в єдиному одномандатному виборчому окрузі [1]. В таких умовах місцеві вибори 2020 року це перші вибори, які відбулися у нових об'єднаних територіальних громадах із новими повноваженнями.

Виборцям довелося обирати майже 120 районних рад. Проте, за задумом децентралізації ланку адміністративно-територіального устрою мали би ліквідувати взагалі. Причиною цьому стала неспроможність Верховної Ради внести необхідні для їхньої ліквідації зміни до Конституції, адже для цього передбачена складніша процедура, ніж для ухвалення "звичайного" закону. Зрештою райони залишилися, хоч і в значно меншій кількості, оскільки їх укрупнили: раніше загалом було майже 500 районів, тепер - близько 130. Проблеми це не вирішує, адже після виборів 25 жовтня у країні з'явилися нові районні ради, які де-факто не мають жодних повноважень, оскільки немає норми закону, яка регулює питання їх повноважень, а також матеріального забезпечення.

Новелою місцевих виборів 2020 року були списки кандидатів, які виставляли партії, адже вони не були остаточними. Це означає, що кандидати за підсумками виборів могли виявитися на іншому місці в списку, ніж його затвердила партія. Виборці могли допомогти їм "посунути" вгору, зазначивши в бюлетені порядковий номер у списку того, кого вони підтримували. Відкриті списки, з одного боку, суттєво посилюють внутрішньопартійну конкуренцію, а

з іншого - створюють додаткові труднощі для виборців, а отже й простір для маніпуляцій [2]. Крім того, чим складнішими є вимоги до заповнення бюлетенів, тим простіше їх визнати недійсними, оскільки якщо в дільничній комісії більшість контролює недоброчесна людина, то це може бути серйозним викликом для підрахунку голосів та трактування волевиявлення.

Новим на виборах 2020 року було і те, що майже всюди кандидатів до місцевих рад могли висувати лише політичні партії. Раніше так було лише в громадах, де проживає 90 і більше тисяч виборців, тепер цей поріг знизили до 10 тисяч. У такий спосіб центральна влада намагалася створити монополію партій на реалізацію своїх інтересів на місцях, щоб і після децентралізації центр, тепер уже через партії, міг контролювати розподіл бюджетів, які залишатимуться на місцях. Позитив партизації полягає в тому, що партії, які по-чесному віддали на місцях свої бренди місцевим командам, активістам, які боролися за збереження зелених зон, намагалися розвивати місцеве самоврядування, фактично виграють, адже з'являться люди, які почнуть будувати партію [3].

Прогресивним нововведенням на місцевих виборах 2020 року можна вважати гендерну квоту, згідно з якою двоє кандидатів першої п'ятірки партій на будь-якому рівні - громади, району чи області - мають бути іншої статі, ніж решта. Тобто, у кожній п'ятірці буде дві чи навіть три жінки. Це фактично, перші вибори за 30 років незалежності, коли жінки отримали приблизно однакові з чоловіками можливості доступу до місцевої політики.

Таким чином, місцеві вибори 2020 року можна характеризувати, як індивідуальні, особливі та прогресивні, адже багато що на них за майже 30 років української незалежності відбувалося вперше. Це стосується як самого виборчого процесу, так і його наслідків для кожного конкретного населеного пункту країни.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про місцеві вибори» від 19.04.2020, № 595-VIII, [Електронний ресурс] // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-19#Text>

2. Місцеві вибори: як реформа децентралізації вплинула на кампанію [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://www.slovoidilo.ua/2020/10/28/pogljad/polityka/miscevi-vybory-yak-reforma-decentralizacziyi-vplynula-kampaniyu>

3. Чому місцеві вибори-2020 в Україні важливі незалежно від імен переможців [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://www.dw.com/uk/chomu-mistsevi-vybory-2020-vazhlyvi-nezalezno-vid-imen-peremozhtsiv/a-55084218>

Войтенко Надія Юрївна, аспірант, Національна академія внутрішніх справ

Колективні та індивідуальні права громадян на місцевих виборах

Одним з актуальних питань теорії та практики українського виборчого законодавства залишається класифікація виборчих прав громадян під час місцевих виборів в Україні. Адже питання класифікації виборчих прав громадян на місцевих виборах нерозривно пов'язані з суб'єктами виборчих правовідносин, які є носіями суб'єктивних виборчих прав. В свою чергу слід зазначити, що категорії «суб'єкт виборчого права» та «суб'єкт виборчого процесу» не є тотожними.

Дослідженням виборчих прав громадян у загальному аспекті були присвячені праці таких видатних вчених, як: В.Ф. Погорілко, Ставнійчук В.В., Л.Т. Кривенко, А.О. Селіванова, В.Л. Федоренко, Ю.С. Шемшученко, В.В. Шаповал та ін. Разом із тим, з урахуванням стандартизації національного законодавства відповідно до вимог міжнародного права, класифікація виборчих прав громадян на місцевих виборах потребує більш концептуальних наукових досліджень.

Конституція України, проголошує Україну, як демократичну, правову державу. Основною ознакою демократизму, будь-якої країни є вибори, як прояв народовладдя в державі, що в свою чергу повинно спонукати державу забезпечити та гарантувати громадянам виборчі права. В свою чергу первинним завданням держави, щодо забезпечення громадян виборчими правами є вдосконалення та розвиток виборчого законодавства[1, с.34].

Досліджуючи чинне виборче законодавство та наукові здобутки у сфері забезпечення виборчих прав громадян, слід зауважити, щодо розгалуженості термінів, які наділяють виборців виборчим правом. Наприклад, найчастіші термінологічні вирази виборчих прав громадян, які зустрічаються в науковій літературі та виборчому законодавстві України: «виборче право», «виборчий процес», «право